List 9. **NOVICE** Tečaj XXXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 1. marca 1876.

Obseg: Okrožnica županstvom in krajnim šolskim svétom o zadevah kmetijskega nauka v ljudskih šolah na Kranjskem. — Navod za pridelovanje lanú in prediva po Belgiškem načinu. (Dalje.) — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dal.) — Pred volitvami v mestni zbor Ljubljanski. — Slovansko slovstvo. — Še nekaj o Bosni. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Okrožnica

županstvom in krajnim šolskim svétom o zadevah kmetijskega nauka v ljudskih šolah na Kranjskem.

Deželni odbor se do Vas obrača s tem pismom, da Vas spominja na nekaj, česar dozdaj še po vse pogrešamo v naši domovini, pa je v mnogih drugih deželah že vpeljano na veliko korist kmetijstvu, in zato Vas pripomoči prosi o izpeljavi velevažne naprave tudi v občini Vaši.

Pa kaj neki je to? — boste radovedni vprašali.

Podučevanje mladine v različnih razdelkih domačega kmetijstva potem, ko je dovršila ljudsko šolo, to je na kratko rečeno vse, kar Vam hočemo na srce položiti s tem pismom.

Ne vstrašite se pa teh besedi! Ne mislite morebiti, da imate novo šolo zidati, posebnega učitelja v službo vzeti, ali da morajo Vaši sinovi na kako kmetijsko šolo od doma iti, ali da jih bodo stariši, ko so ljudsko šolo dovršili, morali zopet vsak dan dopoldne in popoldne v to novo šolo pošiljati in zarad tega jih pri domačih delih težko pogrešati. Ne, ne! vsega tega ne bode pri tej šoli, katero s tem pismom starišem naše kmečke mladine priporočamo.

Ta šola, za katero bi radi srca vseh naših dežel anov ogreli, ki imajo ljudski šoli že odrasle otroke doma, je le pridevek ali dodatek domače ljudske šole. Glavna stvar, za česar je pri njeni napravi skrbeti, je pred vsem to, da se vsaj kakih 700 štirjaških metrov ali 200 štirj. sežnjev po stari meri zemlje dobi, na kateri se napravi šolski vrt za dejanski nauk v različnih razdelkih kmetijstva, in da se omislijo nekatere majhne priprave, to in uno orodjice, ki je za šolski nauk potrebno. Toliko prostora je vendar skoro povsod lahko brez velicih stroškov dobiti, ter ga stanovitno odločiti za šolski vrt; druge priprave pa tudi ne bodo šoli prizadjale velikih stroškov.

Verjemite nam, da denar, ki ga soseščani za tak kos zemlje žrtvujejo, je dobro naložen in bo bogate obresti dajal s tem, da mladenči tù dobijo najboljo podlago umnemu kmetovanju, ko bodo postali ali sami svoji gospodarji ali pa svetovalci v kakem drugem gospodarstvu.

Da navadna ljudska šola, kjer se mladina uči brati, pisati, računati in še nekaterih druzih vednosti, ne zadostuje sama temu, da bi prihodnji samostojni gospodar znal dobro ravnati svoje polje, svoj vrt, nograd, svoj gozd in umno gleštati svojo živinico, temu bode gotovo vsakdo rad pritrdil, kajti podlago umnemu gospodarstvu dadó še le šole, ki se imenujejo ljudske kmetijski nauk nadaljevalne šole.

Svet stojí na poduku. Kdor se ne uči, ne zna in ne more znati. Tudi kmetijstvo je znanstvo, katerega učiti se je treba, da gospodar od zemlje dobiva toliko, kolikor mu umno obdelana more dati. Kdor je le za hlapca delal, kar mu je dober ali slab gospodar ukazal, — kdor je živini le krmo pokladal, gnoj izpod nje kidal in ga na njivo vozil, — plug in brano, kakor je mogel in znal, po njej vlačil, — jabelka in hruške z dreves tresel, in še deset in dvajset druzih opravil opravljal, kakor je pri svojem očetu videl, ki ni prilike imel temeljito se podučiti v kmetijstvu: ta utegne dober delavec biti pa tudi pošten posestnik, al v umnem kmetijstvu izveden gospodar ni in ne more biti.

Potrebščine življenja so dandanes zmirom veče, davka in druzih davščin čedalje več, in vendar mora kmetovalec vse dohodke svoje pridobiti si iz zemljišča, katerega niti na dolgo niti na široko raztegniti ne more, da bi ga bilo več. S tem pa, da si zemljo umno obdeluje, in si skušnje drugih izvedenih domačih gospodarjev pa tudi drugih dežel na korist svojemu posestvu obrača, bode mu mogoče isto zemljo prisiliti v to, da mu več ali boljega pridelka dá.

Luč k temu pa se prižiga v šolah, katere Vam tukaj priporočamo, in v katerih se mladina, ko je z 14 leti navadni ljudski šoli odrasla, podučuje v natoroznanstvu, zemljeznanstvu, rastlinoznanstvu itd., da, na priliko, izvé, kakošen vpliv ima zemlja, voda, zrak, svetloba, toplota, ta ali uni živež itd. na rastline in domačo živino. Ko si je v imenovanih predmetih mladina podlago dobila daljemu učenju, ne bode jej potem težko razumeti to, kar zahteva umna sadjereja, čebeloreja, sviloreja, obdelovanje polja, senožeti, vinogradov, gozdov in reja naše domače živine.

Po vsem tem ni nam treba dostavljati še tega, da v takih kmetijskih šolah, ki so naslonjene na ljudske šole, se ne uči kmetijstvo v vseh razdelkih na drobno, kajti za ves tak obširni nauk je čas podučevanja prekratek.

Navadno je taka šola za nauk kmetijstva po zimi dvakrat na teden, vselej po dve uri, namreč ob nedeljah ali praznikih in pa en delavnik popoldne take dni, ki so učencem najbolj pripravni; — spomladi pa se začne, ko se na vrtu dela pričeti zamorejo, meseca

sušca in trajajo do konca oktobra, — tudi po dvakrat na teden.

Kateri dnevi in ure se izvolijo za ta nauk, o tem se učitelj dogovori s krajnim šolskim svetom; županstvo pa to potem razglasi starišem dotične šolske občine.

In tako smo Vam razložili vse, kar je treba, da poznate namen teh šol, njih veliko korist, in kako se dá z majhnimi stroški ustanoviti. Za primerno plačo učitelja bode skusila dežela skrbeti, ki se nadja tudi od sl. ministerstva kmetijstva kake podpore, katero svojo posebno skrb obrača tem šolam.

Prevdarite tedaj možje, ki na čelu stojite občini in ljudski šoli, kar Vam tukaj priporočamo; razglasite to po svoji občini in posebno starišem, ki imajo za tako šolo pripravnih mladenčev, da se ogrejejo njihova srca za njeno napravo, spomnivši se tehtnih besed, ki jih je že pred pol stoletjem naš Vodnik govoril svojim rojakom tako-le:

Kranjc! tvoja zemlja je zdrava,
Za pridne nje lega najprava;
Išče Te sreča, um Ti je dan,
Najdel jo boš, ak' nisi zaspan!

Od deželnega odbora Kranjskega.
V Ljubljani 2. svečana 1876.

Navod
za pridelovanje lanú in prediva po Belgiškem načinu.

Spisal Andrej Piskar.

Dela po setvi, pletev, zoritev za predivo in za seme, spravilo.

(Dalje.)

Ko je lan dosti suh, se v snope poveže kakor žito. Nekateri vežejo snope z lanom samim, drugi pa s slamo, Angleži tudi z bičjem. Pri tem vezanji se perje otepe, kar se ga še drži. Lan se mora lepo in previdno v snope vezati in pri koreninah lepo vravnati.

Ko je lan v snope povezan, ga Belgijanci še v velike kopice zložé in s slamo okrijejo, da se popolnoma posuši in da seme še bolj dožene. Če se lan v velike kopice zlaga, ga v malih ni treba tako dolgo pustiti, da bi bil čisto suh, ker se v velikih kopicah popolnoma posuši. Če se pa v velike kopice ne zlaga, se mora v malih pustiti, da je popolnoma suh.

Če se lan v velike kopice zlaga, se ravná tako-le: Najprvo se zabijeta v tla dva kola po 8 čevljev dolga, poldrugi do dva sežnja narazen. Po tleh se položite malo od tal dve ranti, ki sežete od enega kola do druzega, tako, da je priprava videti, kakor da bi bila za drva skladati. V to pripravo se začnejo snopi skladati, najprej eno vrsto, potem na-njo drugo vrsto, pa tako, da so snopje si nasproti obrnjeni, in tako naprej do vrha in sicer so pri vsaki vrsti korenine toliko navzunaj namaknjene, da se glavice spodnje vrste skrijejo in toliko skrite ostanejo, da mokrota ne pride do njih. Na vrhu se položé snopi na eni strani po dolgem in na-nje nazadnje spet počez, da se napravi kakor streha na eno stran viseča. Po vrhu se s slamo kake tri prste na debelo pokrije in slama podolgoma s preklami priveže, da obstane in da je veter doli ne vrže in lanu dež ne namaka.

V teh kopicah pa lahko ostane lan kolikor časa je treba, da se popolnoma posuší, da glavice doženejo in je seme popolnoma zrelo, skoraj tako, kakor če bi se lan prav za seme pustil zoriti. Če se lan še tisto leto godi, lahko ostane v kopicah toliko časa, da je za goditi.

Pri nas morebiti temu ali unemu ne bo dopadlo lanu v kopice devati in na polji sušiti, ker imamo več pripravnega poslopja, kamor se lahko lan pod streho spravi. Morebiti bi ga pri nas res ne bilo treba v kopice skladati, marveč bi ga pustili samo v vrstah toliko časa, da bi se okrepčal in bi se dal v snope vezati, potem bi ga pa prec v kozolce spravili tako, kakor žito. Toda vselej bi se to ne dalo lahko storiti, zato ker je ta čas, ko je lan zrel, navadno žito v kozolcih. Sicer mislimo, bi bilo to zeló enako, ali pa morebiti še bolje, če bi se lan, namesti na prostem sušiti, v kozolce zložil in pod streho sušil. Glavni namen sušenja je ta, da seme, ki še pri ruvanji ni popolnoma zrelo, dožene in pa da se steblo posuši, tako, da se lan more brez skrbi hraniti, če se prec ne godi in ne izdeluje. To se more doseči na oba imenovana načina, samo prevdariti je treba, kateri je bolj pripraven in kje je manj stroškov. Ker je, kakor smo že rekli, ta čas, ko se lan spravlja, navadno žito v kozolcih, bi bilo brž ko ne bolj priročno se prijeti Belgijskega sušenja na polju, in to že iz tega ozira, ker se lan potem lahko suh domu vozi in je manj vožnje treba.

Če se misli lan isto leto goditi, se mu tako glavice osmukajo ali pa omlatijo. Veliko bolje je pa, če se lan, ki je letos se pridelal, še le drugo leto godi, ker pravijo, da postane lakno bolj vlačno in ličneje, če po zimi počiva. Tudi se spomladi dosti lepše godi in beli, ko jeseni. Takrat se pa lan z glavicami vred pod streho spravi in se pozimi pri priložnosti osmuka ali omlati.

Glavice se osmukajo lanu na za to pripravljenem grebenu ali pa se omlatijo s pripravnimi betvi. Za smukanje mora biti greben z železnimi zobmi. Zobje morajo biti okrogli, da se lik manj trga; robati niso dobri. Zobje so 15 do 18 palcev dolgi, spodaj 5 do 6 črt debeli, proti vrhu pa vedno tanjši in na koncu tumpasto ošpičeni; spodaj naj bo dobre dve črti prostora med njimi. Zobje morajo biti v železno šino trdo vdelani in šina z zobmi se na leseno klop z viti dobro pritrdi. Greben naj bo 2 čevlja širok, da lahko dve osebi ob enem smukate.

Lan se sicer bolj počasi smuka kot mlati, vendar ima pa smukanje to dobro, da se manj zmeša, ko pri mlatvi in tudi suho perje in plevel, če je tega kaj vmes, iz njega izleče. Če se lan ni poprej dosti skrbno zbiral in ločil, se to lahko še pri smukanji opravi.

Pri smukanji se lan zopet veže v male snopke toliko velike, da se lahko s prsti obeh rok obsežejo. To pa zato, da se potem, ko se lan godi in iz godilnice pride, lahko posamesni snopje v male okrogle kopice postavijo, da se hitro osušé, in zato ne smejo biti preveliki, da v kopicah ne pride predebelo, pa tudi ne premalo, da ni nepotrebnega dela. Snopki se tukaj vežejo z lanom samim. Za gojenje je najpripravneje, pa tudi za prekladanje, če se več malih snopov v enega večega s slamo zveže. Ko se snopki vežejo, se mora paziti, da se ne mešajo glavice s koreninami in pa da se lan pri koreninah lepo gladko ravná, da je videti prirezan kakor krtača. (Dal. prih.)

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta
vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca februarija.

Dné	Leta	
19.	1861.	Manifest cara Ruskega Aleksandra II. odpravi sužnost kmetov na Ruskem.

Dné	Leta	
20.	1790.	je umrl cesar Jožef II., na čegar liberalnost se še dandanes liberalci sklicujejo.
20.	1864.	so bili oklicani ukazi za kraljestvo Poljsko o zadevah organizacije kmečkega stanú, kmečkih občin in novega kmečkega reda.
21.	1792.	je umrl C. C. Lorenc Hirschfeld, kralj. Danski svétnik in profesor v Kielu, ustanovitelj umnega vrtnarstva.
21.	1854.	Z ukazom c. k. Avstrijske vlade se pričnó velika dela za osušenje močvirnih zemljišč v zgornji Italiji.
22.	1450.	Kralj Henrik IV. prepové hmelorejo na Angleškem.
24.	1734.	se je rodil Janez Kristijan Schubart, ubogega tkalca sin v Zeitz-u v Thuringiji. On je prvi začel kmetovalcem pridigovati, naj deteljo sejejo. Leta 1784 je razglasil poziv kmetom na Nemškem, katerim klaje primanjkuje, naj se poprimejo na vso moč deteljne setve. Za razširjenje detelje ima tedaj Schubart največe zasluge, zato je bil tudi v žlahni stan povzdignjen s priimkom Schubart pl. Kleefeld, to je po naše: Schubart pl. Detelja. (Umrl je 23. aprila 1787.)
25.	1803.	je Bavarska (Parska) vlada ukazala razdelitev občinskih pašnikov in sploh občinskih zemljišč.

(Dalje prihodnjič.)

Političnе stvari.

Pred volitvami v mestni zbor Ljubljanski.

Premišljevanje starega Kranjca zunaj slovenskih mej.

Prišel sem mnogo po svetu okoli; kamor pa sem prišel in so me ljudje prašali, odkodi sem domá, nisem se potuhnil, kakor žalibog marsikak naš rojak, ampak možato sem se izkazal Slovenca, če prav so me iz začetka po strani gledali. Pozneje pa, ko so videli, da se ničesa in nikoga ne bojim, so me vse eno radi imeli, če sem se prav za svoj narod potegnil pri vsaki priliki. Al mnogokrat sem prišel v zadrege, ne zavoljo sebe, ampak zavoljo svojih rojakov. Če so namreč rekli: „ich war in Laibach, und habe gefunden, dass dort alles deutsch ist“, sem moral omolkniti, kajti priznati sem moral, da je v obče žalostna istina, kar so mi očitali z dokazom, da so v Ljubljani po krčmah in kavarnah čuli skoro le nemški govoriti. In če so mi nadalje kazali sklepe Ljubljanskega mestnega zbora in kostitucijonalnega društva ter rekli: „Schauen Sie, ihre eigenen Landsleute strafen Sie Lügen!“ — moral sem zopet omolkniti, kajti resnica je, da glavno mesto Kranjske dežele je v tujih rokah, domačini Slovenci pa so „misera contribuens plebs“, to je, „ubog davke plačujoč folk“. Kako to peče značajnega Kranjca Slovenca, to vé le tisti, ki ima kaj narodnega ponosa v svojem srcu. Jaz nikakor nisem sovražnik nemškega naroda; nasprotno rad priznam, da so mnogi prav dobri in odkritosrčni ljudje. Prisiljen med njimi živeti, morem reči, da me imajo radi, a to že vedó, da Slovencev za nobeno ceno ne pustim zaničevati, in da se koj skregam za čast svojega naroda; zato me rešpektirajo in v moji nazočnosti nikoli nič ne zinejo o nas slabega. — Jaz se hvalim, bo morebiti kdo rekel. Pa zakaj bi se ne, ko vidim, da jaz sam bolje branim čast svojega naroda, kakor ono Ljubljansko mesto, katero c. kr. uradnikom in iz tujega došlim Nemcem pete liže, tako da mestni zbor glavnega mesta Kranjske dežele je sestavljen iz ljudí, ki jim vsaka slovenska beseda smrdí in ki so polni sovraštva do našega naroda in njegovih narodnih pravic.

Ljubljančani! zvesta duša Kranjska vas pridušuje, držite vendar malo na svojo čast; volite domače ljudí v mestni zbor, in ne dajte se strahovati od privandranih tujcev; če ne, se vas bo moral vsak značajen domačin sramovati, kot ljudí, ki nimajo nobenega narodnega ponosa, nobene časti v sebi! Ljubljana je na Kranjskem, in ne na Pruskem, — držite se svoje dežele, kakor se Nemec drží svoje, Magjar svoje, Lah svoje! Mar le vi se hočete podlagati tujčevi peti? Narodi po vsem svetu se zavedajo in borijo za svetinje svoje, kaj le bistra glava Slovenska in pridna dlan Slovenca bode na veke pred Nemcem kot gospodom svojim na kolenih ležala?! Na domači zemlji hočemo domači biti gospodarji: s tem načelom stopite na volišče, kajti

„Još Slovenska ni propala,
Dok mi živimo!“

—a—

Slovansko slovstvo.

* *„Bratskaja pomošč (bratovska pomoč)“* — je imé knjigi, ki je nedavno prišla na svet v Petrogradu s sestavki politiškimi, etnografiškimi in lepoznanskimi od najodličniših Ruskih pisateljev. Izdal jo je Petrogradski odsek slovanskega komiteta na korist stradajočim Bošnjakom in Hercegovincem. Povod zanimivi knjigi, 300 strani obsegajoči, je dal tudi nam Slovencem dobro znani učenjak Lamansky, ki je v njej napisal obširnejo politiško-zgodovinsko razpravo pod naslovom: „Rusija je že s tem samim, da obstojí, Slovanom koristna“. Vsakako je ta članek cele knjige najznamenitejši sestavek, ki dokazuje, da kakor je Rusija koristna in potrebna južnim in zapadnim Slovanom, isto tako so oni koristni in potrebni Rusiji, ki bi ne bila nikdar dospela do današnje moči in veličine, da niso južni in zapadni Slovani, boreči se proti Nemcu, Magjarom in Turčinom, ustavljali teh sovražnikov Slovanov v njihovih osvojaških namerah, med tem pa je Rusija imela mir in varnost, da se doma razvija in ojači. — Slavni Lamansky na podlagi zgodovine in mnozih dozdaj še neznanih dokumentov, ki jih je prepisal po tajnih arkivih Beneške republike, dokazuje, kako so južni Slovani po propadu Rimskega cesarstva in še predno so Turčini zavzeli Carigrad, zaradi pokvarjenosti in slaboče gravitirali k Rusiji in samo od Rusije pričakovali rešitve za narodnost in vero. V obče je vsa razprava Lamanskega jako interesantna.

* *„Srpske Zore“*, zabavno-podučnega ilustrovanega lista 2. zvezek je prinesel obilo zanimivih spisov, in sicer: Slepčeva osveta. Pripovedka po nemškem od B. M. (s sliko). — Selska namiguša. Pripovedka po Frid. Spielhagnu. — Albanka (s sliko). — Ratarji; pesem Gjure Jakšića. — Gěneva (s sliko). — Od kod prihaja človek? (s sliko). — Reka (s sliko). — Potne črte o Bosni. — Truditev za naslovi; humoristično berilo od Gjorgja Rajkovića. — Lov na medveda (s sliko). — Pregledne notice. — Uganjka. — Rešenje rebusa v 1. zvezku. — Zvezek za mesec marcij bode prinesel nadaljevanje Jakšićeve pripovedke „Čiča Tima“ in 8 slik pri raznih zabavnih in podučnih člankih. — „Srpska Zora“ izhaja v mesečnih zvezkih po 3 pôle in veljá za celo leto 4 gold. 80 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za

*

tri mesece 1 gold. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja administraciji „Srpske Zore“. (Administration der „Srpska Zora“ in Wien, III. Praterstrasse Nr. 13.) Naročnino za Srbijo prejema knjigarna g. V. Vabožića v Belemgradu.

---

* *Službenega pravilnika za c. kr. vojsko (armado) II. del;* poslovenjen po stotniku g. Andreju Komelju, je ravnokar prišel v Celovcu na svitlo. 11 pôl obsegajoča knjižica razpada v 7 oddelkov in je kakor I. del spisana v pravilnem pa lahko umevnem slovenskem jeziku. Cena jej je 30 kr. Ker je slavno vojaško ministerstvo tudi ta del potrdilo, smemo pričakovati, da bodo dotični gospodje poveljniki na vso moč skrbeli za to, da pride podučna knjižica vsem vojakom slovenske narodnosti v roke, vsaj nihče tajiti ne more, da jim je kot voda ribi potrebna. Upajmo, da se slovenskim knjigam gosp. Komelja ne bode godilo to, kar se je godilo drugim našim šolskim knjigam, predno je slovenski jezik v naše šole predrl, in pa potem, ko so nekatere knjige prišle na svitlo. Izprva so protivniki našega jezika kričali: „was wollt's ihr Kraner oder Windische mit euerer Sproch; ihr hobt ja keine Bücher“. Ko pa smo knjige dobili, odbijali so jih z neslano pretvezo: „die Bücher sind nicht windisch — sonder krobatisch oder russisch geschrieben.“ — Ker velecenjeni naš rodoljub na polji vojaškega slovstva ledino orati mora, naj bi ne opešal pri trudapolnem delu; dober sad poštene setve gotovo ne bode izostal.

Ozir po svetu.

Še nekaj o Bosni.

Leta 1839 in 1840 je neki Hrvat prehodil Bosno in Hercegovino — piše „Danica“ — in čudne rečí je bil popisal o ondotnem stanju. Bosna ima dosti lepih ravnín, pa največ ležé pusté, da človeka srce bolí. Bosna sploh je rodovitna zemlja, to kaže sadje, ki ga imajo dokaj.

Kar se tiče stanú kristjanov, pravi potnik, je zanje najhuje po Sarajevskem polji. Ondi kristjani nimajo nič pod milim nebom, ne hiše, ne pohišja, ne mačke: kar koli se vidi, vse je agovo (aga, nekak turški posestnik, zapovednik, poveljnik). (Bosna je bila namreč l. 1465 od Turkov premagana; takrat se je plemstvo poturčilo in torej ohranilo svoja posestva, ljudstvo je ostalo krščansko, vse zgubilo in mora strahovito trpeti od teh divjih poturčencev.) Po „hišah“ sedé samo Turki; „vlahi“ (kakor imenujejo kristjane) sedé po „košarah“, pletenicah. Zunaj Sarajevskega polja, koder kristjanje sami sebi hiše delajo, Turki skrbno oprezujejo, da bi kdo sebi ne naredil malo bolje hiše; ako to storí, precej ga tirajo pred sodnijo in ga prašajo: „Pa mar tudi krst, tudi ti hočeš imeti hišo, tudi ti si nekak aga? le brž v zapor, dokler ne plačaš toliko in toliko stotin grošev. Hiša naj se mu vzame, in dajte jo kakemu turčinu. Za tebe pa je košara, lipov krst; ti si napravi košaro.“ Te košare so pletene iz protja, kakor koš, in z blatom zalepljene, streha je iz slame ali sena.

Sarajevec jeséni in na spomlad kristjanu dá semena, da izorje polje in obseje. Kristjan sam kosí, žanje, mlati in spravlja žetev; toda agov človek ga vedno opazuje: poslednjič, kakor je že navada, aga s kristjanom vse nekako porazdelí.

V Bosni, pravi, ni nihče lastnik svojega imetka. Paša je zmožen vsakemu vzeti, kar ima, pa dati, komur mu je drago.

V Sarajevskem pašaluku ne smejo imeti svinj, v Sarajevem tudi v svinjaku ne. Ako se po nesreči kak turčin tudi le z robom halje podrgne ob svinjino (meso, salo od svinje), se tisti dan ne smé „klanjati“ (moliti); namesto tega kimajo za pečjo in se kopajo.

Domačo besedo so tudi poturčenci ohranili; toda ko bi Turčin bil imel pomočke in misel jim turški jezik vsilovati, ni dvomiti, da bi ga bili tako zatajili, kakor so svojo vero. V Bosni se govorí srbsko, mnogo pomešano s turškimi besedami. Trgovec, ki je prehodil vso Evropejsko Turčijo, je rekel, da povsod moreš govoriti „bošnjački“, — celo v Carigradu, pravi, „je sve bošnjački, samo malo osmanliski in garčki“. To poslednje pa je pač pretirano. Bošnjaki ne verjamejo, da tuje besede mešajo v svoj jezik, temuč še pravijo, da Osmanlija (turk) bošnjaške besede rabi. Akoravno je Sarajevski paša (1839) znal dobro turško, arabsko in arnavtsko (albansko), mu vender ni bilo drago, če je kdo pred njim turško govoril; on je odgovarjal le bosnjaško in rekel: „naš slavni bošnjački jezik je od svih najlepši na svetu“.

Kristjani se v Bosni ne smejo imenovati Bošnjaki, ker tako mohamedanci le sami sebe imenujejo; kristjani pa so jim „raja“ ali „vlahi“. Akoravno pa so Bošnjaki in Osmanlije (pravi Turki) oboji mohamedani, pa se vendar strašno črtijo med seboj. Bošnjak pravi, da pod nebom ni grjega človeka od Osmanlije; Osmanlija pa pravi, da so Bošnjaci „poturice“ (poturčenci), in da so hudobniši od djaura (kristjanov); zato da jih je treba daviti in teptati.

Turki vedno javkajo, zakaj ni vojske, ter se ne bijejo ali z „Vlahom“ (kristjani) ali s „Kavrinom“ (stranskim nevernikom). Ne delajo nič, razun rokodelcev in trgovcev. Drugi čepé in pravijo, čemu živijo, ko nikjer vojske ni.

Popotniku so večkrat očitali, ko ni mogel s podklonjenimi nogami po turško čepéti. Rekli so, da se je treba učiti sedeti po človeško, in ako prav se je rodíl med Švabami (Švabe imenujejo vse, kar je unkraj Save), da je pa vender zdaj prišel med ljudí, da se je treba toraj lepe poštene obnaše učiti, ter se svet ne posmehuje. „Zaboravi već jedanput taj pasji hadet“ — pozabi že enkrat to pasjo navado (po evropejsko sedeti) — so mu rekli. Drugi so pristavljali: pa poturči se, revše, poturči!

Popotnik tudi pripoveduje, kako so ga otroci teh „poturic“ trpinčili; v Travniku, n. pr., so vanj kamnje in blato metali ter kričali: „Eno Kàrsta! eno, udri Kàrsta! daj pare (turšk denar), daj odkupi se!“

Mnogovrstne novice.

* *Sila veliko ljudí je preteklo leto bilo v Rimu* ostrupenih po kozjem mleku, ki so znamenja kolere kazali in se še le čez 4 ali 5 dni po zdravniškem prizadevanju ozdravili. Preiskava je pokazala, da tisti ljudjé, ki so več kozjega mleka popili, so huje zboleli. In od kod ta bolezin? Po kemiški preiskavi tega strupenega kozjega mleka se je izvedelo, da je v njem bil znani hudi strup „kolchikin“, ki je v mleko prišel po tem, ker so koze na paši jedle trobeliko (mišjek, Schierling) in podlesk (Cholhicum). Znano je, da kozam ne škoduje trobelika in tobakovo perje, da pa tudi mnogo podleska morejo brez škode povžiti, ki je kravam hud strup, to dosihmal ni bilo znano. Profesor Ratti, ki je kozje mleko in pa to, kar so ostrupljeni ljudje izbljuvali, kemično preiskaval, je našel v vsem tem podleskovino (Colchicin), ki je ena najhujih strupov. S tem je bilo izpričano, da je kozje mleko bilo ostrupljeno po podlesku, katerega so koze na paši povžile.

* *Koliko kunic (domačih zajcev) na Angleškem povžijejo*, kaže sledeče poročilo: V Angleškem državnem zboru je lord Malmesbury nedavno pri neki razpravi o prodaji zajcev in kunic objavil, da samo v fabriškem mestu Nottinghamu delavci vsak teden čez 3000 kunic povžijejo. Koliko te živali se na Angleškem še povžije drugje, razvidi se iz tega, da ondi vsako leto 30 milijonov kuničnih kož vstrojijo.

* *Kako mesto hitro izraste, pa tudi hitro zgine.* V Pensilvaniji v okolici Pithole so leta 1871 vrtali v zemljo, kjer se je kazal iztok petroleja, in zadeli so na jako bogat studenec kamnoolja. Že drugo leto, ko je postala kupčija s tukajšnjim petrolejem zeló živahna, so prvi mesec sozidali veliko gostilnico, ki je bila 80.000 dolarjev vredna; drugi mesec je mesto Pithole že imelo svoj vsakdanji časnik; v tretjem mesecu bilo je že tudi gledišče gotovo; četrti mesec so Pitholejci si napravili že drugo gostilnico in drugo gledišče; — po preteku pol leta je že bilo 74 gostilnic in kavarn, 15.000 pa prebivalcev. — Take čudeže je delala kupčija s petrolejem! In kaj pa je dandanes na tem mestu? Trava raste, kjer je pred 3 leti bilo tako živahno gibanje trgovine s kamnooljem; gostilnice, kavarne in gledišča stojijo zapuščena, kajti število prebivalcev se je od 15.000 skrčilo na — 9 družin. Studenec petroleja je vsahnil.

* *Zoper telečje meso se je vzdignil znani prijatelj* človeštva in živalstva J. J. Sturz z dokazi kemiškimi in zdravniškimi, po katerih telečje meso posebno premladih telet ne četrtine redivne tvarine proti govejemu mesu v sebi nima in tudi želodcu ni lahko prebavljivo. Sturz svetuje tedaj, naj bi se opustilo telečje meso. Mongoli imajo celó za greh teleta in jagnjeta klati in po nobeni ceni ne dobiš od njih v ta namen te mlade živine.

* *V Zemunu so nedavno, ko so kopali ledenico, našli* 2 sežnja pod zemljo 230 starih zlatov (cekinov), katerih vsak je tehtal več ko dva naša cekina. Vsa ta zlatnina izvira iz Rimskih časov in je bila brž ko ne lastnina kakega denaroslovca (numismatika). Mnogovrstni napisi se beró na njih iz časov Nerona, Domitiana, Germanika, Tita, Cäsarja, Avgusta, Vespasiana, Septinija, Severa, Diokletiana, Trajana, Marka Avrela, Valerijana in drugih.

* *Judov v Evropi se šteje na 5 milijonov; polovica* njih živi na Ruskem in Poljskem; v našem cesarstvu jih je 1 milijon in 376.000, v Nemčiji 512.000, v Rumuniji 208.000, v Evropejski Turčiji 70.000, v Nizozemlji 68.000, na Angleškem 46.000, na Francoskem 45.000, na Laškem 36.000, v Švici 7000 in na Španjskem 5000.

* *Letošnja huda zima z velikim snegom je pokončala* povsod mnogo divjačine in tičev. Tako se piše, da so nedavno na Koroškem pod neko planino kar naenkrat našli 15 mrtvih srn in veliko tičev, ki so glada konec vzeli. V gornjih Gorjah in v Kokriški dolini na Kranjskem je 15 srn od lakote tako omamljenih prišlo blizo hiš, da so jih ondi vjeli in v hlev djali, da se preživijo do konca zime in potem v gozd spustijo.

Naši dopisi.

Iz Maribora 26. sveč. (Po telegrafu.) Hitim Vam naznanjati, da je dr. Radaj pri volitvi slavno zmagal. Izvoljen je s 105 glasovi proti 81. Dobil je 24 glasov več kakor njemu nasprotni kandidat. Živili volivci!

Iz Trsta 22. svečana. — Ker se spodobi, da bralci „Novic“ iz Kranjskega izvedó, kar se tiče njihovega velečastitega rojaka gospoda škofa dr. Legata, naj jim naznanim, da se je v spomin prve obletnice njegove smrti 12. dan t. m. slovesno odkril spominek v cerkvi oo. kapucinov, kjer ranji škof počiva. Spominek, ki so mu ga hvaležni prebivalci Tržaške škofije postavili, je krasen oltar v neki stranski kapelici te cerkve. V to kapelico pride še pozneje oprsje rajnega škofa. — Veliko veselje je pri okoličanih in to po pravici izbudila novica, da je naš spoštovani državni poslanec gospod Nabrgoj 16. dne t. m. v zbornici poslancev zmagal s svojim predlogom, po katerem, če tudi v zbornici gosposki obveljá, se okoličani rešijo silnega bremena, ki jih tare po vžitninskem davku za meso itd., katerega morajo po isti tarifi odrajtovati, kakor meščani v Trstu. Vsak pravičen človek mora vendar pripoznati, da se od mesta po 3 in 4 ure oddaljene vasí ne morejo v en žakelj vreči s Trstom samim. Ali ni to v nebovpijoča krivica, da na kmetih, če kdo vola zakolje za vžitek soseščanom svojim, mora od njega 12 gold. daca plačati tako, kakor ga plača mesar v Trstu? Je-li po takem čuda, da je meso najslabeje krave po kmetih 3 in 4 ure daleč od Trsta po 32 in 36 kr. funt? A vendar je vladni zastopnik v zbornici odbijal Nabrgojev predlog, rekši, naj se ta stvar prepusti vladi. Gosp. Nabrgoj pa ga je krepko zavrnil in kazal, da je postava varnejša kakor vladna določba. Če bodo tedaj okoličani vprihodnje meso cenejše vživali, imajo se zahvaliti gosp. Nabrgoju, ki je Tržaško krivico pred svetom odkril.

Iz Istre 22. sveč. *) — V jeseni smo ozimskega žita malo posejali, kedar je bil čas setve, bilo je treba sode pripravljati, nabijati in na veliko dragino kupovati jih za obilato trgatvo; za tem je prišla bogata trgatba, in kedar smo zadnje grozdje že po dežji potrgali, je vso jesen deževalo, da se ni moglo sè semenom v zemljo, in tako so ostala polja neobsejana. Po doljni Istri sejejo zdaj pozimi, a po gornji ne morejo, ker tukaj je mokreja zemlja, nego doli. Precej snega smo imeli o treh kraljih, pa je skopnil za osmi dan, drugi nam je padel po svečnici, a tudi ta je brzo zginil. Vina imamo mnogo in mnogo, ali kupcev za-nj nimamo, a sami ne umemo nikamor ž njim po svetu, kakor drugi vinorejci. Domači oštirji ga malo pokupujejo, ker mnogi svoje točijo, plačevajo belo po 5 do 8 gold., a najbolji teran (črno) po 12 gold. špud (52 bokalov). Na hektoliter še ne umemo meriti, pa ako bi vlih umeli, jih še nimamo po vanjščini, po kmetih. Ali pijevamo vino brez milosrdja, in vse noči prepojevamo po mestih in vaséh, da vse grmi, včasi se pa tudi skregamo in potolčemo, da imajo lečniki in sodniki dela, in tako zatirevamo sami sebe na duši, telesu in premoženji, to je, se kaznevamo sami z obilatim darom Božjim, ker modrosti nimamo, in krstjanstvo zapuščamo; Italijani pa, modreji nego mi, se nam smijevajo govoreč: „mati ščavi, il loro paese sarà presto nostro“, to je: neumni Slovani, njihova krajina bo brzo naša.“ Lanjske jeseni je voda na železničinskem deli po dolini od Boruta do Pazina mnogo škode storila; železničinski mrčini niso hoteli verovati starim ljudem povedavšim, koliko tukaj voda narase v deževanji, pak so pozidali premale protoke, in ko je voda pritekla, jim je mnoge nasipe odplavila; in zdaj bodo morali nove veče protoke delati. Pred tremi tedni je padlo v Pazinski gimnazijalni zgradi, ko so šli dijaki in profesori iz šole, pet kamikov (skalin), ki so bili samo na jednem kraji v zid uzidani, na gornjih stubah (štengah) pak so prebili tudi dolenje, pri tem je bilo kakošnih pet dijakov malo opraskanih, ali en mlad profesor in en dijak sta dobila precej po koži.

*) Hvala lepa za vse! Dobro došlo. Vred.

Ta hiša je komaj deset let stara. — Pri nas tiči vže spomladansko pesem pojejo, in vinogradarji, ki trsje obrezujo, povedavajo, da trs že plače, to je, iz njega da že mezga teče.

Iz Ronkija na Goriškem Primorskem. — 1. marcija se odpre pri nas železnična brzojavna postaja za državno in zasebno dopisovanje z omejeno dnevno službo.

Iz Nabrežine v Goriškem Primorskem. — Naj velecenjene „Novice“ naznanijo svetu, da je občina naša dobila dovoljenje 3 sejmov, in sicer enega 5. dan meseca aprila, druzega 17. septembra in tretjega 27. dan oktobra.*) Nabrežinsko županstvo.

Iz Škofje Loke 25. svečana. — Danes se je volitev župana izvršila prav po volji velike večine našega mesta, izvzemši nemčursko svojat. Izvoljen je za blagor naše občine ves vneti in neutrudno delavni gosp. Blaž Mohar. Prišlo je k volitvi 17 odbornikov (le 1 ni bilo) in bil je gosp. Mohar izvoljen s 13 glasovi. Za svetovalce pa so bili izvoljeni gospodje: notar Janez Triller za 1., Janez Šušnik za 2., Janez Molinaro za 3., in Oroslav Deisinger za 4. svetovalca. Naj dodam tej veseli novici še tužno poročilo, da je tukajšnjni dosluženi okrajni kirurg Kadivec 20. dne t. m. umrl.

Iz Ljubljane. — V soboto je pretekel čas reklamacij za volitve mestnega odbora. Kakor slišimo, je bilo magistratu od narodne strani poslano mnogo pritožeb proti nepravilni vvrstitvi volivcev; politično društvo „Slovenija“ je 10 z davkovskimi dokazi vtrjenih reklamacij mu izročilo. Radovedni smo, kako se bodo pritožbe rešile. Vsakako pa, če volivci naši le kaj malega beró, kako klavern konec na Dunaji zdaj jemlje tista vladna sistema, katero nemški liberalci podpirajo, morali bi slovó dati oni stranki, ki se je izneverila domovini svoji in njenim interesom. Le žalibog, da je med nami dokaj tacih milih jér, ki ne vedó, ali so tič ali miš, ali ki se nočejo zameriti temu ali unemu, da ne pridejo ob revni zaslužek par soldov. Ko bode na Dunaji odkljenkalo onim ljudém, ki zdaj po konci glave nosijo, konec bo tudi tukajšnjih „Tagblattovcev“. Kdor ima le še toliko zdravih oči, da dve pedí daleč vidi, mora previdéti, da tako ne pridemo iz mnogobrojnih stisek, v katerih se znajdemo dandanes. To naj prevdarijo volivci resno, ko bodo šli k prihodnjim volitvam!

— C. kr. vladni svétnik vitez Jožef Roth je dobil naslov c. kr. dvornega svétnika.

— (*Iz seje deželnega odbora 26. februarija.*) Sklenilo se je, da se izpraznjena služba kancelijskega oficijala pri deželni pomočni pisarni razpiše. — Sprejeta je bila pogodba z usmiljenimi sestrami, da se njim izroči nornišna podružnica na Studencu v oskrbovanje. — Deželni odbor je odstopil od svojega sklepa od 29. januarija t. l. ter sklenil, da se deželnemu zboru ne stavi predlog, da bi občine za svoje revne bolnike v javnih bolnišnicah kaj plačevale.

— (*Za deželnega poslanca*) so včeraj veliki posestniki ustavoverske stranke si izbrali viteza Vestenecka in pa barona Taufferer ja. Nihče jih ni motil, da so volili po obilji svojega srca.

— Most čez Savo med Sevnico na Štajerskem in med grajščino Tarške vasi na Kranjskem se tako pridno izdeluje, da utegne, če dela ne bodo motile povodnji, do konca tega leta dodelan biti. Most bo lesen, 132 metrov dolg in 6 metrov širok, na 10 kozah; stal bo okoli 37.000 gold. Podvzetniki so: baron Mayer-Mellnhof, posestnik Boštajnske grajščine na Dolenskem, gospod Alojzij Lenček v Blanki, civilni inženir Anton Smrekar v Sevnici, in pa delniška družba.

*) Izročeno naši „pratiki“. Vred.

— (*Ogerskega vina*) posebno črnega, se po poročilu „Graz. Tagespost“ sila veliko letos vvaževa na Štajersko in Kranjsko ter se po 4 do 5 gold. vedro prodaja, kar ceno našega domačega vina zeló tlači.

— Minister nauka dr. Stremayr si je pač „kunštno“ izmislil, da je nekaterim šolam letos vzel pustne počitnice! Mi nikakor ne mislimo s tem, naj bi učitelji in učenci 2 ali 3 dni čas imeli uganjati pustne burke; naša misel je le ta, da več ali manj je povsod nekoliko delopusta te dni in pepelnica je skoro polpraznika, in da to, kar je bilo od nekdaj vpeljano, ko še celó brezverskih šol v Avstriji nismo poznali, bi utegnilo še dandanes pravo biti. To je čutil tem bolj vsak, ki je včeraj videl stare in mlade pustne norce na kolah memo šol drdrati.

— (*Slovensko gledišče.*) Znane „Pogumne Gorenke“ so privabile pustno nedeljo v prostore veliko število poslušalcev, katerim so bili domači napevi, Försterjev „Ave Marija“ iz operete „Gorenski slavček“ in Stöckelnov duospev gotovo bolj všeč, nego precej suhoparna igra sama, dasiravno so skoro vsi igralci se prav dobro obnašali. Tudi domača gorenska obleka igralcev se je očesu dobro prilegala. — Prva predstava o postu bo v nedeljo 5. marca. — Zdaj, ko so ljudje ugnali pusta, se bodo menda trdneje poprijeli slovenske Talije.

— (*Zahvalo.*) Za mnogobrojne dokaze prisrčnega sočutja o smrti mojega svaka gosp. Jožefa Zanoškarja ter za mnogobrojno spremstvo na pokopališče izrekam vsem dotičnim, še posebno pa gospodom, ki so ranjkemu nagrobnico peli, v imenu udove in rodbine toplo zahvalo.

V Ljubljani 24. svečana. Luka Robič.

— V 38. listu „Tagblatta“ Rihard Kronegger, ali pa Rihard Suppantschitsch ali morebiti še kako drugač, preklicuje to, kar je v 11. listu razžaljivega pisal proti pivarni Kozlerjevi, kar so tudi „Novice“ v svojem 4. listu kot hudobno obrekovanje zavrnile. Rekel je, da on nikakor ni mislil se dotakniti časti g. bratov Kozlerjev ter obžaluje, da so se njegove besede mogle tako tolmačiti. To je oni Rihard storil pa le zato, da se je ognil tožbi, s katero so mu žugali gosp. Kozlerji. Po takem je pivarna upravičena. Kaj pa bogokletstvo, kojega je polno v oni pisariji? Ostalo bi li to brez ugovora? Žalostno! Obrekovana pivarna je dobila, kakor se spodobi, zadostilo, zasmehovanje Boga pa — ne!

— (*Maškarada*), napravljena sinoči od društva „Sokola“ v čitalničnih zgornjih prostorijah, je dokončala veselice letošnjega dvamesečnega karnevala. Bila je pa ta zabava po soglasnih poročilih krona vseh Ljubljanskih pustnih zabav. V lično in okusno dekorirani dvorani se je veselo gibalo nad 500 osób, došlih od blizo in daleko, med njimi tudi naš spoštovani gost gosp. Sniegiriev, filolog iz vseučilišča Kazanskega na Ruskem, ki že nekoliko dni študije v Ljubljani dela o jeziku slovenskem. Med navedenimi 500 osobami bilo je blizo polovica mask; vse brez izjeme čedne, mnoge jako elegantne, med katerimi je občinstvu osobito simpatična bila krasna „Hercegovinka“. Tudi šaljivih bilo je ženskih in moških, malih in velicih, lepo število. Živahno so se, a skozi in skozi v najlepšem redu, gibale pod sceptrom vojaške godbe po obširnih prostorih. Aranžerjem gré vsa hvala za to odlično narodno veselico, gostilničarju čitalničnemu pa zasluženo priznanje, da, kolikor je moč bilo, je zadostil z jedili in pijačo nad 1000 gostom v zgornjih in spodnjih prostorijah čitalničnih.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. (Iz zbornice poslancev.) 26. svečan je med mnozimi hudimi dnevi, ki jih je prestalo sedanje ministerstvo, dozdaj bil najhuji dan. Sami tukajšnji ustavaški časniki ga tako imenujejo in „Neues Wien. Tagbl.“ zove ga „vice“ (Fegefeuer) ministerstva. Začela se je namreč ta dan obravnava o novi kupčijski pogodbi z Rumunijo. Ministerstvo je zbornici poslancev predložilo načrt te pogodbe; pred sejo pa, predno se je začela razprava, je ministerstva predsednik knez Auersperg nekaterim poslancem na uho rekel, da državni zbor mora odobriti to predlogo, drugače odstopi ne le Dunajsko ministerstvo, temuč tudi grof Andrassy. Ker se je že poprej vedelo, da ta obravnava ne bode gladko se vršila, prišlo je mnogo občinstva na galerije v sejo, da sliši, kaj bode, ker je znano bilo, da tudi mnogo privržencev ministerstva je proti tej pogodbi.

Začel je razpravo poročevalec odsekove večine, ki je nasvetoval, naj zbornica odobri ministerski načrt. Za njim poprime poročevalec odsekove manjšine besedo, ki pa stavi predlog, naj se še odloži obravnava te pogodbe. Zdajci se je začela živahna razprava. Noben govornik pa ni toliko vtiska naredil s svojim govorom, kakor poslanec iz gornje Avstrije Weiss pl. Starkenfels, mož državopravne stranke. Ko je začel govoriti, vsulo se je na kupe poslancev okoli njega, da slišijo natanko, kaj bo rekel mož, čegar beseda veliko veljá. Tiho je postalo v zbornici, da bi bil slišal miško teči, in ministri vsi so nastavili ušesa proti klopi govornikovi. Mož je mirno govoril, pa tako strašansko razčesal pogodbo Rumunsko in vse delovanje ministrov — in to brez nobenega ugovora in nobenega nasprotnega klica — da ni dobre capice ostalo na ministerskem načrtu, a vendar — je dostavil — da bode on in njegova stranka glasovala za sprejem te pogodbe, in zakaj? **„Ostati mora to ministerstvo** — je rekel — **da bode želo, kar je sejalo!** Mi nočemo ministerstvu skazati ljubavi, da bi ga vrgli; ministerstvo bi rado umrlo, in ravno zdaj bi rado umrlo, pri Rumunski pogodbi išče prilike, da bi odlazilo; ali mi, državnopravna stranka, mi ga **hočemo držati trdno**, da za košček življenja, ki mu ostaja, se mora zahvaliti **naši milosti.**“ — „To je strupena pomoč!“ (das Gift der Unterstützung) — je vskliknil gledé na to izjavo „N. Wien. T.“ — tako more le govoriti stranka, ki si je konečne zmage gotova. Ni ne težko razsoditi, da ta pripomoč je ministerstvu huji udarec, nego je napad njegove lastne stranke. Tako govori zmagovalec, a ne zmaganec.“ — Weiss pl. Starkenfels, kazaje, kakošne rane so bile vsekane Avstriji v gospodarskih zadevah po finančnih polomih, katerih celiti je sedanja vlada zanemarila, je obrnjen proti ustavovercem nadalje rekel: „Gledite! tako so vas vodili, da so nadloge za nadlogami se kupičile, da je veljava vaša pešala od dne do dne bolj, tako, da se morate zdaj na nas naslanjati, ako nočete žrtovati še to, kar je nam vsem enako drago, enako sveto.“ — 2 dni je trajala razprava, in konec njen je bil, da je — kakor je želela državopravna stranka — obveljala pogodba z Rumunsko vlado po načrtu ministerskem z 145 glasovi proti 73. Za to zmago se ima tedaj ministerstvo zahvaliti pravni stranki, ki noče, da bi že zdaj odstopilo ministerstvo, dokler ne pokaže, kako misli rešiti razpor med Magjarskimi ministri o novi pogodbi Ogerski, ki je še veliko veliko važnejša memo Rumunske za celo Avstrijo. Zanimivo je videti, kako so za Rumunsko pogodbo glasovali poslanci med seboj si nasprotnih strank, to je tacih, ki se štejejo med podpornike sedanje vladne sisteme, in pa taki, ki so jej nasprotniki. Na eni strani, na priliko, vsi ministri, Dežman, Razlag, Schaffer, Suppan itd. itd., — na drugi Weiss pl. Starkenfels, Hohenwart, Barbo, Nabergoj itd. itd. Hermana in Vošnjaka ni bilo v seji. — Naposled je zarad resolucije, ki jo je nasvetoval odsek, nastal tako silen hrup, da ga je zbornice predsednik moral vstaviti z ostrim opominom, naj se ne žali čast in dostojnost zbornice.

— Le novih davkov brez konca in kraja — to je jedro nove postave, ki jo finančni minister namerava o svojih pristojbinih načrtih. Prvi načrt zadeva kolekovanje menjic, trgovskih pisem in računov. Ta postava žuga s strahovitim kaznovanjem, če bi se kdo pri štempeljnih pregrešil, da bi premajhen kolek ali štempelj vzel. Po §. 75 sedanje postave si kaznovan plačal trikrat prikrajšani znesek, po novi postavi bi pa utegnil plačati po **20—100**krat. Drugi načrt ministrov meri pred vsem na povišanje finančnih dohodkov davka. V ta namen hoče minister štempelj pri sodnijskih vlogah od 12 kr. vzvišati do 20 kr. pri zneskih od 25—50 gold., pri drugih pa od 36—50 kr. Skušnja uči, da deseti denar ljudje jako neradi plačujejo. Sedaj se računi $3^1/_2$ odstotka in 25 odstotkov naklade; na primer od 1600 gold., ki si jih moral dati za kupljeno posestvo, si plačal $3^1/_2$ odstotka, to je, 56 gold. in 25 odstotkov naklade, to je 14 gld., skupaj 70 gold. Vendar, če še ni dolgo, kar se je poslednjič pri istem posestvu plačeval desetak, si dobil primeren odpustek. Ta odpustek hoče minister sedaj odpraviti, in mesto sedanjih $3^1/_2$ odstotkov zanaprej le 3 odstotke desetka povsod in vselej zaračuni. Vendar kdor pomisli, kako pogosto se sedaj posestva prodajajo, kako močno se zemljišča trgajo in razkosavljajo in kako hudo se število eksekutivnih dražeb množi, ta bo kmalu previdel, da $^1/_2$ odstotka manjšega desetega denarja tukaj le malo pomeni in da bi se, zlasti kmečkim ljudem — velika denarna bremena naložila, če bi ministrov nasvèt v državnem zboru obveljal. Minister je to sam priznal, rekoč, da se nadja $3^1/_2$ milijona gold. dobiti; izvedenci pa trdijo, da bi minister dobil najmanj 12 milijonov goldinarjev, kar bi pri sedanji hudi denarni stiski, pri občnem hiranji kupčije in obrta bila silno občutljiva svota. Toda, kakor se kaže, ministrov nasvèt ne bode obveljal.

Česko. Iz Prage. — Kako sramotno so se obnašali in kako sramotno so pri volitvah v deželni zbor povsod padli mladočehi, je z eno besedo rečeno s tem, da ne z enim svojih pajdašev niso niti v kmečkih niti v mestnih volitvah zmagali. Češki narod je 21. in 24. svečana mladočehe za izvržek naroda Českega svetu pokazal; zdaj so tudi takim volivcem, ki so izprva na strani „mladih“ stali, se odprle oči, da vidijo, kam jih tira grdi sebični švindel te svojati. „Hudodelstvo zoper svetinje naroda — piše „Politik“ — je bil začetek, sramotno izdajstvo pa konec teh ljudi. V okraji Kraljedvorskem je proti kandidatu staročehov zmagal ustavaški nemčúr le s pripomočjo mladočehov, ki so se pri ožji volitvi združili z nemčurskimi volivci! Od leta 1861 je tù zmirom in zmirom bil izvoljen narodni kandidat, zdaj je s podporo mladočeskih judežev zmagal nemec. Vsacega poštenega sina naroda Českega mora sramota zapeči v lice, ako vidi, da ni nič tako umazanega, kar bi ne bilo dobro mladočehom za njihove nakane. In s takimi ljudmi, ki s svetinjami našega naroda tržujejo, naj bi pošten rodoljub v kako zvezo stopil in ž njimi združeno ravnal?! Volitev Kraljedvorska je mladočehizmu vžgala Kajnovo znamenje na čelo; s takimi proseliti noben pošten Čeh ne more isto pot hoditi.“ — Tako

piše „Politik“ o „mladočehih“, katerim so „mladi“ tudi drugje kakor groš grošu podobni. Mi pa se srčno radujemo nad sijajno zmago pravih narodnjakov na Českem, kateri nam veljajo za najtrdnejši tabor, nad katerim se bode razbila sedaj vladajoča sistema.

Ogersko. Iz Budapešta. — Da je velik del hrupa, s katerim so Magjari slavili smrt Deakovo, le gol humbug bil, to je vsak trezen človek na prvi hip spoznal. Zdaj pa Magjari sami to svetu kažejo, kajti Budapešt — glavno mesto Magjarije — namerava na mesto Deakovo v Ogersko državni zbor za poslanca izvoliti — nekega duhovnika, ki se da „škofa“ titulirati od onega časa, ko ga je neki Magjarski minister ob času punta l. 1848 za „škofa“ imenoval brez vednosti kralja in papeža in brez cerkvenega posvečenja. Ta duhovnik, ki je zvonec nosil opuntu Magjarov proti Avstriji in je bil zato na vislice obsojen, pozneje pa le po milosti vladarjevi pomiloščen, — ta duhovnik, ki je svoji cerkvi tako se izneveril, da se je med frajmavrarje vpisal, — ta duhovnik, ki ga ni bilo sram, da se je v Švici (Genfu) po komediji civilnega zakona oženil, — on je zdaj določeni kandidat Magjarov na mesto — skozi in skozi poštenega in res izvrstnega rodoljuba Deaka, — takega „škofa“ si bodo zdaj „značajni“ Magjari poslali v državni zbor na mesto svojega prvega patriota!! Ranji Deak bi v grobu se presuknil, ako bi vedel, kako ga narod njegov po smrti — časti!

Iz Dunaja. — Minister pravosodja je 25. svečana načrt nove postave o civilni pravdi predložil zbornici poslancev, kar je ona z veliko pohvalo pozdravila, se ve pa, da s tem še ni izrečeno, da je postava po vse že za ugodno spoznana.

— Morebiti že danes zbornica poslancev za zdaj sklene svoje zborovanje, ker 7. dne se pričnó deželni zbori.

— Kdaj pridejo Ogerski ministri na Dunaj na razgovor o Ogerskih zadevah, ni še določeno.

— Presvitli cesar je nesrečnikom po povodnji na Ogerskem darovati blagovolil 15.000 gold., presvitla cesarica pa 10.000 gold. — Ogerska vlada je za preteklo leto izkazala blizo 35 milijonov gold. primanjkave.

— Nekaterim tukajšnjim časnikom je iz Carigrada 28. sveč. došlo malo verjetno poročilo, da se sme kmalu pričakovati mir v Hercegovini, in da je knez Črnogorski na čêlu ondašnje ustaje stoječe Črnogorske glavarje domú poklical.

Hrvaško. Iz Zagreba. — Ni skoro dvombe, da bode Koloman Bedeković namesti Petra Pejačevića imenovan za Hrvaškega ministra. Redivivus Bedeković ima veliko simpatij pri Magjarih, a malo — pri Hrvatih.

Nemčija. — Strašansko srdito je unidan Bismark govoril o časnikarstvu. To je zahvala onim časnikom, ki so mu vedno pete lizali, glavarja „kulturkämpferjev“ v zvezde kovali in njegovo „miroljubno“ politiko poveličevali! „Mi živimo zdaj v polnem miru“ — je vskliknil „der Mann von Blut und Eisen“. Te besede morejo se v tem hipu nanašati le na vnanjo politiko, kajti domá — v Pruski Nemčiji — ne more biti mir, sicer bi ne bil Bismark tako razkačeno udrihal po časnikih. A tudi vnanji mir je ves podoben nemirnemu spanju, iz katerega se svet utegne hipoma izbuditi po vojnih trombah. Zato Bismark ni besedice zinil o Turških homatijah.

Iz Turškega bojišča. — Andrassyev reformni načert je bila vodena strela, to je zdaj znano, in Evropska diplomacija se z njim ne sme ponašati, kajti vspeha nima nobenega. Turška vlada ga je sprejela, a ustajniki se ne brigajo za-nj, kakor sploh za vso diplomacijo ne. Ta blamaža je posebno one liste, ki so — kakor „N. fr. Presse“ — služili diplomaciji, tako raztogotila, da naravnost upijejo nad Avstrijsko vlado, naj ona strogo zapré mejo ob Bosni in Hercegovini in tudi Črnogoro k temu pripravi, da odpové ustajnikom vso pomoč; če bi se to zgodilo, potem — misli imenovani list — bi bilo ustaje kmalu konec. Al ta je prazna. Avstrija ni v stanu, če bi tudi hotela in si še toliko prizadevala, zapreti mej tako, da bi Turški Slovani ne mogli dobiti od svojih Avstrijskih bratov prav nobene pomoči. O Črnigori pa se to, kar zahteva „N. fr. Presse“, še misliti ne dá. Tem nesramnejša je tedaj krvoločnost judovskega lista, ki bi najraje videl, da bi se ubogi Turški kristijani s silo izročili krvavemu Turškemu meču. — Da se ustajniki ne bodo podali nobenim še tako zapeljivim Turškim obljubam, to je zdaj pač že dovolj gotovo in potrjeno po skušnjah. Zato ostane diplomaciji, ako noče biti rabelj uboge krščanske raje, le dvojno: ali naj ona sama uniči Turško silo, ali pa naj prepustí to delo ustajnikom na prosto roko; ti bodo že skrbeli za to, da bo Turek kmalu pregnan iz Evrope, kjer za-nj po nobeni pravici več prostora ni. — Kaka je pri vsem tem politika Andrassy-eva, to je razvidno iz novic, ki dohajajo iz Dalmacije. Na tem kraji se res meja strogo straži, ne le Avstrijanskih, ampak tudi drugih prostovoljcev ne puščajo čez-njo. Tako so prijeli te dni več Laških prostovoljcev in jih tirali nazaj na Laško. Ustajnikov iz Hercegovine ne puščajo več čez mejo na Avstrijsko zemljo, kar jih pa tu zasačijo, jih primejo in zapro. S takimi naredbami Andrassy vzbuja le nevolja Slovanov; naj bi se spomnil, da še ni dolgo tega, kar je v Dalmaciji bil punt, ker Slovani mejači se ne dajo tako lahko prepričati, da je to, kar Andrassy počenja, dobro in njim na korist. — Tudi med samimi Turki čedalje huje vrè. V Lionu, kakor poroča „Nar. List“, je bil razglašen sultanov ukaz, da se vsi Turki od 15. do 60 leta zapišejo za vojake. To je vzbudilo velik strah in prvi Turčini so pobegnili v Travnik, češ, da so tam varnejši pred ustajniki. Iz tega je sklepati, da Turki sami se ne zanašajo dosti na varnost pod Turškim orožjem in da ustajniška moč čedalje bolj raste, čeravno o večih zmagah njihovih že dalje časa ni slišati. Pogum jim gotovo ni vpadel. Je pa tudi velika večina Mohamedancev, ki so z nejevoljo sprejeli to, kar sultan kristijanom obeča.

---

20. zapisnik doneskov za dr. Costov spominek,

za katerega so darovali

g. Karol Ludovik Vrhničan v Trstu 1 gold., g. Josip Lamberger 1 gold. 50 kr., g. dr. Josip Ulaga, dekan v Konjicah 5 gold., g. Primož Peterlin, župnik pri sv. Lenartu 2 gold.

Žitna cena

v Ljubljani 23. februarija 1876.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 8 fl. 45. — banaška 9 fl. 4. — turšice 4 fl. 85. soršice 6 fl. 80. — rži 5 fl. 80. — ječmena 4 fl. 40. — prosa 4 fl. 40. — ajde 5 fl. 40. — ovsa 3 fl. 40. — Krompir 3 fl. 80 kr. 100 kilogramov.

Loterijne srečke:

v Trstu	26. febr. 1876:	73.	45.	71.	90.	85.
v Lincu		57.	73.	67.	33.	2.

Prihodnje srečkanje v Trstu 11. marca.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.